

Echoes of Greek philosophy in Hryhoriy Skovoroda philosophy

Olena Dems`ka

The Faculty of Philosophy, Kyiv National university named after Taras Shevchenko, UKRAINE,
Kyiv, Volodymyrs`ka street 60,
E-mail: olenka_demska@ukr.net

The author proposes to consider the topic, which represents the aspect that is important in today's globalized world. The question raised in the article caused by the eternal truths of human existence. The author shows the similarity of motives of philosophizing in the philosophy of ancient Greek philosophers and the famous Ukrainian philosopher of the 18th century Hryhoriy Savich Skovoroda.

Greek culture has provided fertile ground for the flowering of European culture. Similarly, Greek philosophy has had an invaluable impact on the formation of European philosophy. Skovoroda was no different and, having read the works of ancient philosophers, their ideas carried through all his philosophy. It should be noted that Skovoroda does not blindly followed some segments of the Hellenistic era, and made substantial correct interpretations, synthesizing, and thus creating its unique system of understanding the universe and build their own metaphysics, ethics, anthropology.

The main sources that influenced Skovoroda refers the doctrine of Epicurus, Socrates, Plato, Plutarch. The ideas of Greek philosophers impressed Ukrainian thinker. Especially close were his views of the Stoics and representatives of the famous Athenian school of philosophy. It was here looking for philosophical problems occurred not in the order of the universe, and man's ability to live a life of true happiness, not in cosmogony and in the political and ethical wisdom. The paper provided an analysis of concepts of Plato, Socrates, Epicurus and what impact they had on philosophical worldview Skovoroda.

Synthesizing their own observations, philosophical views of thinkers of many ages (in the paper the influence of Greek philosophy), and by the method of enlightenment of people using fables, poems, stories that later turn into treatises, Skovoroda made an invaluable contribution to the development of Ukrainian culture. Thus providing the beginning of philosophical and mythological themes in the history of Ukrainian philosophy.

Work will be interesting to research the history of Ukrainian philosophy and culture.

Відгомін грецької філософії у філософії Григорія Сковороди

Олена Демська

Філософський факультет, Кафедра історії української філософії та культури, Київський Національний університет ім. Тараса Шевченка,
УКРАЇНА, м. Київ, вул. Володимирська, 60,
E-mail: olenka_demska@ukr.net

Дана робота сконцентрована на виявленні спільних рис у філософії видатного українського мислителя Григорія Савича Сковороди та філософської спадщини Давньої Греції. Робиться акцент на поглядах Сковороди та постаттях Платона, Сократа, Епікура.

Ключові слова – філософія, самопізнання, Сковорода, Сократ, ідеї, сродна праця, мета життя.

I. Вступне слово

Розглядаючи сьогоденний стан зацікавленості філософською спадщиною видатного мислителя 18 сторіччя Григорія Савовича Сковороди, неможливо не помітити поживлення в інтерпретації його творів, застосуванні його тем для роздумів, використанні категорій та понять. Варто зазначити, що цей інтерес виникає не лише в лоні сучасної української філософії та літератури, а й поширюється на закордонні території. І це закономірно, адже ідеї мандрівного філософа нині набувають нового характеру у зв'язку з глобалізацією та тотальним поглинанням людини ерою науково-технічного прогресу. Виникає потреба у зверненні до істинно-сушого, до людської природи, духу та самосвідомості.

II. Філософування як синтез кращого

Філософський доробок Сковороди справедливо вважають неоціненним скарбом для української філософії. Фактично з його філософсько-міфологічних тематик та роздумів можемо стверджувати появу нового виміру в історії української філософії. Але так само очевидним є необхідність наявності джерел, що спонукали філософа до роздумів такого гатунку.

Так само, як грецька культура надала плідний ґрунт для розквіту культури європейської, так само й грецька філософія справила неоціненний вплив на формування філософії європейської. Не став виключенням і молодий хлопець із села Чорнухи, який відмінно навчався у Києво-Могилянській академії, досконало вивчив латину, грецьку, церковнослов'янську, німецьку, російську, польську мови, трохи вмів гебрейською, трохи італійською. Його прагнення до пізнання нового вивело Сковороду на дуже високий рівень, досягти якого вдавалося далеко не кожному спудею Академії. Набуття життєвого досвіду та формування всебічно-розвинутої, осмисленої особистості відбувалося під дією поєднання двох взаємодоповнюючих і навіть сприятливих чинників: його багатосторонньої обдарованості, з одного боку, і соціальної обстановки, що різко змінюється, – з іншої.

Ознайомлення з грецькою філософією надало поштовх Сковороді до створення своєї власної системи мислення, в основу якої він поклав найголовніший моральний постулат грецьких мислителів: *справжній філософ повинен жити за принципами, проголошеними його вченням*. Цю вимогу Григорій Сковорода реалізував повністю. Окрім вищезазначеного Сковорода брав з філософії давніх еллінів «вижимки», найголовніше, найактуальніше та найбільш потрібне для побудови його власної метафізики, етики, антропології. У філософських діалогах і трактатах біблейська проблематика переплітається з ідеями платонізму та стоїцизму, а змістом людського існування стає подвиг самопізнання. Григорій Сковорода був ґрунтовно обізнаний із творчістю грецьких філософів. Часто посилався на Арістотеля, Діогена, Епікура, Ксенофонта, Піфагора, Платона, Плутарха, Сократа, Фалеса. У його творах і перекладах згадуються імена Анаксагора, Архіа, Зенона, Кратеса, Піррона, Солона. За основні джерела для обґрунтування власних концепцій правила вчення Епікура, Сократа, Платона, Плутарха. Ідеї грецьких філософів імпонували філософським пошукам українського мислителя. Особливо близькими були йому погляди стоїків і представників славетної афінської школи філософії. Адже саме тут відбувалися пошуки філософських проблем не в порядку світобудови, а в здатності людини прожити життя справедливо і щасливо, не в космогонії, а в політичній і етичній мудрості. Тобто філософія ця виступала не природодослідницькою, а релігійно-етичною, сконцентрованою на внутрішньому світі людини.

III. Конкретні хвилі еллінських впливів

Коротко розглянемо найголовніші ідеї грецьких філософів, що мали вплив на філософію Сковороди. Насамперед, вчення Платона про ейдоси, матерію і форму, вчення грецьких філософів про макро- і мікрокосм, самопізнання, етичні концепції Сократа, Епікура, стоїків. Відгуки Платонівського вчення про існування ідей та протилежної їм матерії, які перебувають між собою у нерозривному зв'язку, а у виникненні речей із взаємодії форми та матерії, активно є роль форми, бачимо в основі роздумів про двовимірність, двоприродність світу в діалогах «Наркіс», «Потоп зміин».

У філософії Сковороди особливе місце посідає Сократ. Його філософські погляди дуже імпонували Сковороді. Проблеми добра і зла, моральності людини та її самовизначення у суспільстві, моралі та свободи – це лише декілька тем, що можемо проспостерігати в цих двох філософів. Теза Сократа про те, що людина повинна перш за все розвивати, заохочувати в собі не тілесні задоволення, які частіше завдають шкоди, ніж приносять користь, а прагнення душі вирватися з тілесної оболонки стала однією з центральних у філософії Сковороди. Сковорода так само надавав перевагу здобуттю справжніх чеснот,

таких як істина, справедливість, мужність, стриманість, свобода, помірність, а щастя віднаходив не в розкоші і багатстві, а в самому собі. Окрім цього, відомий Сократівський метод мав на меті просвітити людей, що не здобували освіту у навчальних закладах, виводячи їх запитаннями на пізнання як пригадування. Так само і Григорій Савич ніс освіту між простих людей, обговорюючи з ними «вічні» проблеми шляхом байок, переказів та діалогів. І врешті, проблема самопізнання, яка є центральною у філософії українського Сократа, тезами творення перегукується із поглядами грецького Сократа, який також вважав, що пізнати себе - це найголовніше завдання людини в її житті. Тільки досліджуючи себе, можна змінити світ навколо, адже це знання допомагає пізнати непізнане, відокремитись від мирської суєти, вічного людського поспіху та поринути в глибини власного Я.

Ще однією постаттю, що помітно вплинула на світобачення Григорія Сковороди, був Епікур. Саме його шлях до досягнення найголовнішого в житті людини - щастя, Сковорода відобразив у своїй творчості. Вже стала теза про те, що людина повинна жити у відповідності до природи духовної, а не тілесної, виводить на відому тему «сродної праці». Кожна людина повинна займатися ділом, яке найбільше підходить саме їй за природою, обіймати посаду, задатки для якої надані їй силами природи, у суспільстві виконувати функції, що належать саме їй. Без спорідненої праці не може бути ні старанності, ні бажання працювати.

Григорій Сковорода вірив, що людина сама здатна знайти свій правильний шлях в житті, обрати гідну собі роботу, вийти на нові рівні пізнання світу та самої себе.

Висновок

Філософський доробок Григорія Сковороди представляє собою надзвичайно вдалих та різноманітний синтез із індивідуальним характером різноманітних праць філософів різних епох. У даній роботі, зокрема, був представлений вплив грецької філософії. Таким чином, автентично інтерпретуючи філософське надбання греків, Сковорода створює свій особистий «міф у міфі», де виражає власні погляди на побудову всесвіту та людини, спеціально адаптовані для сприйняття простим людом, що прагне збагатитися мудрістю. Метод байок, які з часом перетворюються на короткі трактати і повчальні тексти, був вдало підібраний Григорієм Савичем, щоб досягти власної величної мети в житті - просвіщати людей, самому при цьому підкорюючи нові вершини в глибинах своєї душі.

Література

[1] Сковорода Г. Вибрані твори. В 2-х т. Т. 2: Із філософських творів. - К.: Дніпро, 1972. - 280 с.